

Arlanda som militär flygbas

Foto Svensk Flyghistorisk Förenings arkiv

Av LENNART ANDERSSON

Arlanda militär flygbas? Ja, det stämmer. Liksom andra civila flygplatser har även Arlanda ingått som militär flygbas i flygvapnets krigsorganisation. I oktober 1955, när flygplatsen fortfarande hette Halmsjön, kom en hemlig order som reglerade flygvapnets utgångsbasering i krig. Enligt den skulle, från den 1 januari 1956 en division J 34 Hawker Hunter från F 8 och ett basförband från F 1 vara baserade där. Halmsjön var därmed en ordinarie bas (O-bas) för jaktflyg. Året därpå tillkom ett fältarbetskompani och då skulle man även, som tillfällig bas (T-bas) på Arlanda, kunna serva J 29 Tunnan och från 1959 också A 32 och J 32 Lansen, samt J 33 Venom.

I januari 1961 blev Arlanda i stället krigsbas för en division J 32B Lansen från F 1. Basförbandet hette nu B182 och skulle komma från F 18. Där ingick också "speciella delar jakt och attack", som kom från F 1 och F 7. Därmed blev Arlanda O-bas för J 32 och T-bas för J 29, J 34 och A 32 samt från 1963 även J 35 Draken. Arlanda räknades som en flygbas typ A, vilket innebär att den skulle vara kontinuerligt användbar, i fred och krig även under svåra väderleksförhållanden. En bana 60 x 2 300 meter fanns. Särskilda uppställningsplatser för 15-19 stridsflygplan behövdes, men en utbyggnad av av främre och bakre klargöringsområden och ett uppställningsområde ströks i början av 1960-talet. Den civila utrustning som fanns bedömdes motsvara A-standard för en jaktattackbas. Flygfältet var förberett för tillfällig blockering vid beredskaphöjning.

Civilt flygtransportförband

I krig skulle Arlanda även utnyttjas av transportflyg, från 1963 närmare bestämt

Anläggandet av Arlandas bana 01/19 sett från helikopter, kring 1960. Den civila flygplatsen var redan från början avsedd att kunna användas även militärt.

som T-bas för det civila flygtransportförbandet, det vill säga SAS stora jetplan. O-bas var Borlänge. Arlanda var den enda bas som kunde betjäna alla flygplanstyper, som ingick i det civila flygtransportförbandet och i flygvapnets flygtransportdivisioner (inklusive DC-7, DC-8, Caravelle, Metropolitan och Curtiss C-46).

Samtidig klargöring skulle (1966) kunna ske av tolv J 32B. Man skulle också kunna klara service och laddning av automatkanoner, robotar och jaktraketer samt snabbtanking av åtta flygplan J 29, J 32, A 32 eller J 35. Året därpå var Arlanda fortfarande O-bas jakt och T-bas attack. Senare försvann F 1-divisionen och i stället skulle en av F 18:s divisioner ha

Arlanda som krigsbas, möjligen fram till 1971. I slutet av 1970-talet ingick Arlanda i basgruppen Uppsala, Gimo och Arlanda och mot slutet av 90-talerna var Arlanda en så kallad sidobas.

Har man övat med stridsflygplan på Arlanda? Enligt planeringen för flygvapenövningen i september-oktober 1968 (FVÖ 68) fanns Arlanda med som O-bas jakt, T-bas attack, med bland annat värnkompanier och luftvärnsbataljoner. Hela södra Sverige var övningsområde och Arlanda låg inom A-sidans område. Om det blev så att man verkligen flög från Arlanda är osäkert. Skriv gärna en rad till Red om du vet och kan berätta mer, eller har bilder från övningar!

Arlanda har sedan starten regelbundet använts av militära flygplan. Som på bilden, TP 84 Hercules nr 84008 vid besök på flygplatsen i mars 1982.

Foto Tommy Läkemaker